



КРИВОРÓТЧЕНКО Михайло Григорович (псевд. — Тарас Воля; 06(18). 02. 1892, м. Зіньків, нині Полтав. обл. — ?) — громадсько-політичний діяч, музеєзнавець, краєзнавець. 1909 закін. реал. школу в Полтаві, від 1910 навч. у Моск. вищому технол. училищі. У Москві брав активну участь у діяльності укр. студент. гуртків, земляцтв і т-в «Кобзар», «Слов'ян. культура», «Громада». Під час літніх канікул працював статистиком у Полтав. губерн. земській управі. Часто виїжджав у повіти, що давало змогу поширювати нелегал. літературу та вести агітацію серед населення.

Від 1914 продовжував навч. у Харків. технол. інституті. Став співзасн. підпіл. молодіж. нац.-політ. організації соціаліст. напрямку «Юнац. спілка». З метою уникнути переслідувань за рев. діяльність і мобілізації до рос. армії 1916 перейшов на нелегал. становище. Деякий час мешкав у Москві та м. Ростов (Росія). Після Лютн. революції 1917 вступив до УСДРП і повернувся до Полтави. Від кін. 1917 входив до т. зв. групи лівих укр. соціал-демократів, яка політично орієнтувалася на більшовиків, і у складі цієї групи 1918 перейшов до КП(б)У. За Гетьманату П. Скоропадського вів підпіл. роботу на Полтавщині, під час денікін. окупації — в Києві. У КП(б)У належав до очолюваної Г. Лапчинським групи федералістів, що боролася за створення самост. Укр. КП і реальну держ. самостійність УСРР, за що 1920 виключений з партії. Від 1921 — директор Всеукр. соц. музею в Харкові; водночас 1921–22 — ред. екон. відділу г. «Вісті ВУЦВК», 1922–23 — відділу інформації про Україну «Ежегодника Коминтерна»; 1923–24 — секр. ж. «Книга», згодом — ж. «Червоний шлях». Також

учителював, викладав у Харків. ІНО та Комуніст. університеті. Розробив заг. концепцію музей. будівництва в УСРР. Взяв активну участь у проведенні 1-ї Всеукр. краєзнав. конф. у Харкові (1925). Відтоді — заступник голови (до 1928) та незмін. вчений секр. Укр. комітету краєзнавства (припинив діяльність на поч. 1930-х рр.), відповід. ред. ж. «Краєзнавство» (Харків, 1927–30). 13 лютого 1934 заарешт., 9 квітня того ж року за звинуваченням у приналежності до укр. контррев. організації, що готувала збройне повстання, засудж. до 5-ти р. ув'язнення. Після звільнення виїхав до м. Чарджоу (Туркменістан), учителював. Подальша доля невідома. За деякими даними, влітку 1941 вступив добровольцем до Червоної армії. Реабіліт. 1989.

Рекомендована література

1. Соловей Д. Розгром Полтави. Спогади з часів визвольних змагань українського народу. 1914–1921. Вінніпег, 1974;
2. П., 1994;
3. Бездрабко В. В. М. Криворотченко й ідея соціального музею // Актуал. проблеми вітчизн. та всесвіт. історії: Зб. наук. пр. Вип. 2. Х., 1997;
4. Данилюк Ю. З., Юренко О. П. Один з організаторів українського краєзнавства (М. Г. Криворотченко) // Історія України: Маловідомі імена, події, факти: Зб. ст. Вип. 3. К., 1998;
5. Вони ж. Михайло Григорович Криворотченко // Зневажена Клію. К., 2005.

О. П. Юренко

Бібліографічний опис:

Криворотченко Михайло Григорович / О. П. Юренко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-667>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).